

Mikael Kielberg

Skole

1957 til 1966

Skolegangen fra 1. april 1957 til 30. juni 1966 for sønnen af en landsretssagfører, som var godsforvalter på Knuthenborg Gods i sønnens skoletid

Min skolegang i grundskolen var dels på den katolske skole i Maribo og dels på centralskolen i Hunseby.

Det var to meget forskellige skoler. Tror, jeg var glad for at gå på begge skoler. Min erindring er nok lidt barsk i forhold til selve ideen om undervisningspligt. Min erindring om den religiøse påvirkning på den katolske skole er måske også lidt barsk. Min erindring fra Hunseby Centralskole – og særligt erindringen om lussinger er nok også barsk. Jeg tror tiden hos nonnerne har præget mig mest.

Mit ønske er at fortælle så sandfærdigt som muligt om min skoletid fra 1957 til 1966. Der er en saldo på creditsiden, men sandelig også en på debetsiden, som i Lars Gyllenstens: "Kains memoirer". Altså med en overvægt til de dårlige oplevelser. Gennemgående er det min erindring, at der for mig var en betydelig uligevægt mellem skole og fritid, hvor fritiden blev min egentlige læremester.

Det fag jeg har haft mest glæde af, er et særligt fag, som vi havde på den katolske skole, nemlig faget Næstekærlighed. Faget var ikke skemalagt. Mange mennesker, jeg senere har mødt i livet, har enten ikke haft det fag eller er dumpet i det!

Jeg blev student i 1970, cand.jur. 1977 og advokat 1982. Et og andet må have hæftet sig.

Den Katolske Skole (1. til og med 5. klasse: 1957 til 1962)

I 1951 oprettede Sankt Joseph Søstrene en børnehave på den Katolske Skole i Maribo med Søster Sylvia som leder. Børnehaven lukkede 1. september 1965 på grund af mangel på søstre. Børnehaven var en succes.

Vi var fem jævnaldrende – Thure, Lene, Jette, Claus og jeg selv, som kom i børnehave i 1953/54 og fortsatte på skolen den 1. april 1957. Ingen af os var katolikker. Årsagen til det skolevalg var, at skolen - dengang som nu – havde et omdømme som en god skole – og for mit og min fars vedkommende var det vigtigt, at der var undervisning hver (og ikke hver anden) dag.

Skolen har sit historiske udgangspunkt med de første polakker, som kom til Lolland for at arbejde i roemarkerne i 1892. I 1897 indvies Sankt Birgitta Kirke i Maribo.

Livet for de polske indvandrere er så fint beskrevet af Hilmar Wulff i ”Vejen til Livet” og i Jakob Gottschau tv-serie ”Indvandringens historie”. Barske vilkår og stærke viljer.

Der var en klar adskillelse mellem katolikker og ikke-katolikker. Skellet var usynligt, men mærkbart. Skolen modtog sin første ikke-katolske elev i 1952. Skolen ansatte sin første civile lærer i 1959. Den katolske tilgang til livet - i børnehaven og skolen – hvilede usagt over det hele.

Skolen lå og ligger på hjørnet af Ansgars Vej og Østergade i Maribo. Skolen havde i 1956 73 elever og flere af dem kom fra byen og omegnens bedrestillede folk. Der var således dengang tale om en lille skole. Nu er elevtallet omkring 500-600.

Cykelturen til og fra den katolske skole – 1957 til 1962

Jeg elskede min cykeltur til og fra skolen – på en rød Hamlet cykel. Havde mit tornyster med sælskind på ryggen og cyklede glad og fornøjet ud ad indkørslen fra vores hus, godsforvalterboligen, som lå i Knuthenborg Park og hen til Porten, hvor portneren åbnede ud til alléen. Den var lang og flot og jeg mindes den som noget fint. De 5 km til skolen gik som en leg. Der var altid nogle man kendte på vejen til skolen. Hilste til højre og venstre: ”Hej med dig. Goddag.” Af til friske og frække kommentarer, når man var i det hjørne. Turen gik gennem Maglemer til Maribo forbi Dampmøllen og hen til Den Katolske Skole.

Der stoppede friheden. Glæden fra børnehaven med Søster Sylvia som skytsengel blev stille og roligt til noget andet. Krav og disciplin var svære størrelser for en glad og frihedselskende lille dreng. Og det blev til en livslang udfordring med den disciplin.

Det meste af skoletiden var jeg nærmest åndsfraværende – og jeg blev lettere forstyrret af en summen, som vistnok kom fra undervisningen. Tiden gik med at se vege terende ud på træerne på Ansgars Vej – ikke drømmende – snarere i en slags åndelig dvaletilstand.

Når klokken ringede skulle jeg ud i Friheden igen. Det var noget andet. Det at sidde på sin cykel – var vederkvægende. Glæden kom stille og roligt tilbage og gik lige i hjertet. Bevægelsen når man trampede i pedalerne. Fuglene. Tankerne om hvad man havde lyst til. Var der nogle penge på lommen – så lige rundt om bageren. Ellers var brødfabrikken, Dampmøllen, et sikkert kort. Friske endestykker fra de nybagte og stadig varme rugbrød, der lige var taget ud af ovnen, som blev spist mens man trillede

derud ad mellem markerne og i duften fra roerne, kornet, årstiden, og den noget specielle lugt fra ajlen i sol og regn, i kulde og varme, i vinden alle dage året rundt på ens elskede cykel. Spise skorper uden smør på farten i den natur man kom til at holde så meget af. Det var sagen. Underlig kontrast til livet i skolen.

Hvad så? Skulle man lige køre hen til Thure på Østervang og lege med dræsinen? Var Poul-Erik hjemme – måske gav hans far en ananas sodavand fra sit depot? Eller var det en tur med Claus til Engestofte og få kakao med en rugbrødsmad? Ellers gik turen hjemad til Parken.

I Parken herskede den totale frihed. Det vidste jeg ikke den gang. Vidste heller ikke hvilket fantastisk gode det var at have adgang til 1100 tønderland i smukke omgivelser – endnu ikke en dyrepark. Vi gjorde lige hvad der passede os. Der var ikke rigtigt noget der var forbudt. Vi var ikke destruktive. Vi brugte bare det, der skulle bruges til at realisere diverse påhit. Intet for småt intet for stort.

Den park var min bedste skole, her lærte jeg om historie, geografi, arkitektur, botanik, zoologi, kirsebær, blomster, spisekastanjer, æbler, bøgetræer, egetræer, amerikansk kæmpefyr, rododendron, søer, fugle, harer, fasaner, kronvildt, slotte, flintestens huse, ruiner, den 7,2 km lange mur rundt om parken, godsets havn, godsets ø Lindholm, hierarkiet blandt de 200 ansatte, sammenhold og livslange venskaber dannedes.

Vejen til frihed blev brolagt i Parken gennem ansvar for egne handlinger.

Den frihed og poesi, Parken lærte mig, gjorde, at jeg senere i livet som jurist gennem 40 år kunne overleve og finde udveje i strenge hierarkier i statens tjeneste. Det var blevet naturligt for mig altid at have løsninger - arbejdsmæssigt, personligt, psykologisk og socialt. Og 8 jurabøger blev det da også til. De kom dog nok mere fra disciplinen, som stammede fra faderen.

Lærerne

Det var nonner som underviste. De bar slør og den kendte nonnedragt – sort med hovedbeklædning. Det tog vi ikke notits af – dengang. Sådan var det bare. Når jeg ser nonner i dag studser jeg og vender mig om. Har aldrig fundet ud af om de var uddannet på et seminarium, et universitet eller tilsvarende i det katolske samfund. Der var noget myndighed – måske en gammeldags autoritet over dem. Måske havde jeg lidt problemer med den autoritet, måske havde jeg nok at tænke på eller også var det et nummer for ensformigt eller lidt af det hele.

Timerne og fag og undervisningsmidler

Dansk – staveord, diktat, læsning af bøgerne: ”Søren og Mette”. Intet af dette fængede. Regning – sammenlægningsstykker, gange og division. Det gik nogenlunde. Dog ikke nogen fornøjelse. Måske manglende modenhed. Måske for kedeligt. Jeg var bevarer ikke en ørn til de fag. Nogle i klassen konkurrerede om at være bedst. Dem var jeg ikke en del af.

Det blev ikke bedre i fagene historie, biologi, kristendomsundervisning.

For mig var det nok nærmere et gennemgående træk, at jeg ikke kunne aftvinge skolen nogen interesse. Det er ikke med glæde jeg tænker tilbage på den tid. Det er nok mest den dårlige sam-

vittighed, der præger erindringen – er man den næste der skulle høres? Jeg føler stadig ubehaget, når jeg tænker på lærerens blik, som kredsede rundt efter det barn der skulle høres, have lov til at brillere eller måske skulle afsløres.

Vi havde håndarbejde fra 2. klasse. Vi lærte at strikke både drenge og piger. Det var sådan set meget ok.

Jeg ved ikke hvad man kunne have gjort for at gøre det bedre. Da jeg blev 12-13 år gav min mor mig en bog af A.S. Neill: Summerhillskolen. Følte en lettelse ved at vide, at der var andre måder at blive undervist på. Han mente, at voksne ikke har ret til at tvinge børn til at gå til undervisning. Børn skal nok selv sige til – og de fleste vælger i sidste ende skolen.

Bøn blev min svanesang

I skolen bad vi når vi kom, før vi spiste og når vi skulle hjem. Hellere en gang for meget end en gang for lidt!

Verdensbilledet i skolen var, at Gud styrede menneskers liv. I biblen lærte man om godt og ondt, om hvordan Gud skabte jorden og planter, dyr og mennesker. Det er en vinkel jeg aldrig var helt med på – for religiøs og for absolut.

Taksigelserne i bønnerne var ok, men nok forankret i noget, der var mig fremmed. Ydmygheden over for de store ting i livet har jeg taget til mig.

Skylden, som var et tilbagevendende tema i bønnen, kom til at dække og forstærke min opfattelse af mine gerninger og påhit. Det var meget ubehageligt. Mit dejlige og spændende liv blev gjort

til noget forkert. Det tog mig mange år at blive det tankesæt kvit. Jeg tror først det lettede i slutningen af min pubertet, da jeg fik sat mig ind i andre måder at se verden på. Overgangen fra det religiøse til det lidt mere verdslige gik gennem læsning af idehistorien af Johannes Sløk, Løgstrups moralbegreber, Knud Hansens samlende positive verdensbillede for endeligt at komme i favnen på Dostojevskijs bøger, som i hver sætning indeholdt liv, ånd, religion, psykologi, historie, moral, indsigt, analyserede skyldbegreber og ingen dogmer. Dostojevskij beskriver livet, som det er - uden filter. Det passer bedre til mig.

Ved udgangen af 5. klasse sagde jeg til min far, at bønnen virkede meget "anmassende" på mig. Han kvitterede ved at melde mig ud af skolen.

Hunseby Centralskole

I 1937 blev det ved lov vedtaget, at skoler på landet og i byen skulle have de samme fag. Der blev derfor bygget nye skoler på landet – de såkaldte centralskoler.

Hunseby Centralskole blev imidlertid først opført i begyndelsen af 1960'erne. Skolen havde sløjde – og husgerningslokale, gymnastiksal og aula udover de almindelige klasseværelser.

Den danske folkeskole var kristen frem til 1975, herefter var skolen og kirken ikke længere knyttet til hinanden.

I vore dage går børn i skole 200 dage om året. Sådan var det ikke tidligere. Børn måtte arbejde på gården eller en fabrik. Der var stor forskel på hvordan folk levede. I 1814 vedtog Frederik den 6. 5 love (en for skoler på landet, en for skoler i København, en

for skoler i de danske byer, en for skoler i Sønderjylland og den femte var en lov for jøder.) Forskellene var, at på landet skulle man gå i skole 3 dage om ugen og i byerne 6 dage (enten om formiddagen eller eftermiddagen)

6. klasse til 2. real på Hunseby Centralskole i perioden 1962 til 1966

I min første time på den nye skole og som ny i klassen blev jeg kaldt op til tavlen og skulle skrive lærerens navn og skulle herefter udtale det. Min udtale var forkert. Jeg tog det sådant set roligt, men de nye klassekammerater sagde til mig, at der var jeg lige ved at få en på hovedet.

Jeg husker ikke, at jeg selv frygtede at få ørertæver, men når jeg tænker tilbage, var der en del, der fik sig nogle lussinger.

6. og 7. klasse var en periode, hvor vi fik mange nye fag: tysk, engelsk, fysik og i fagene historie og geografi begyndte dybden i fagene at blive rullet ud – og det kunne jeg godt lide. Særligt vil jeg gerne kvittere for den måde Charles Andersen, skoleinspektør, var på. Sådan lidt Martin A. Hansen agtig. Han var nærværende og en meget vidende og historie interesseret underviser. Husker ham som meget fair og myndig.

Vores sløjdlærer var ikke særligt imponeret af min og hans søns håndværksmæssige kompetencer. Han kunne ikke forstå hvordan man kunne så lidt som vi kunne. Han var venligheden selv. Han spillede violin. Har mange gange senere i livet ønsket, at jeg havde lagt mig mere i selen i hans fag.

Matematikundervisningen har jeg altid synes om. Jeg tror det var matematikken jeg kunne lide.

Faget fysik var spændende. Underviseren, A.W. Schubert, stod også for undervisning i ungdomsskolen, hvor jeg gik til radiomekanik. Jeg var vildt optaget af at lave min egen radio som 13-14-årig. Intet fravær. Jeg havde en særlig oplevelse, da radioen var færdigmonteret med kondensatorer og modstande. En oplevelse som jeg tænker på den dag i dag. Læreren stod lige ved siden af mig, da vi tændte radioen. Der kom underlige skrattelyde ud af højttaleren. Læreren så mit blik – et helt års arbejde var spildt! Han tog armen omkring mig og sagde den skal bare trimmes. Vor herre bevares tænkte jeg. Vi drejede først på en knap. Det hjalp ikke en hulens fis. Så drejede/trimmede vi på den anden knap. OG der kom nu den fineste musik ud af højttaleren. Ja, jeg får næsten tårer i øjnene, når jeg tænker tilbage på det glædelige øjeblik – med en erkendelse af, at nogle gange skal der ikke så meget til, for at noget bliver rigtigt godt. Det skal bare trimmes!!

7. klasse 1963/64. En masse glade pubertets unger. Øverst fra venstre: Knud, Erik, Jan, Palle, Mikael. Midterste: Asta, Maren Lisbeth, Birgitte, Jane, Susanna, Jette, Sonja. Nederst: Poul, Mogens, Flemming, Svend, Per.

Marianna og Vivi var desværre ikke med på billedet, men de er på billedet til højre og fra venstre er det Marianne, Susanna og Vivi.

Efter 7. klasse kom nogle i 8. klasse og andre i 1. real med henblik på at tage realeksamen og/eller komme i gymnasiet. Vi var kun 6 som kom i 1. real selv om optaget både var fra Hunseby og Våbensted skoler.

Det var på en måde fornemt, at der blev oprettet en klasse til os 6. I 2. real var vi kun 3 til latin og undervisningen foregik fra 7 til 8 om morgenen 4 gange om ugen. Husker særligt i vinteren 1965/66, hvor jeg måtte have skiene på for at kunne komme i skole og jeg var den eneste, der dukkede op til undervisningen. Jeg *ville* til undervisning i latin – en generel modenhed til skolen viste langt om længe sit jomfruelige og spæde ansigt.

På mange måder var det min skolemæssige redning, at vi var så få i klassen.

I de år – fra 6. klassetrin til 9. knyttede vi bånd på tværs– danne- de relationer sådant mere (om end ikke voksenagtigt så) modent.

Lærerne

Skolen – Hunseby Centralskole – var ny. Undervisningen blev foretaget af lutter unge personer, der lige var kommet fra seminariet. De havde ungdommens kraft og gå på mod.

Pædagogikken var nok lidt forskellig hos lærerne – nymodens og lidt gammeldags, men den del var ikke så tydelig, fordi deres livs- appetit og livskraft slog kraftigt igennem i forhold til måden at undervise på og hvordan de meget forskellige elever blev/skulle takles. Husker ikke der var så gevaldigt meget terperi snarere en overlevering af viden gennem deres glæde til stoffet.

Lektier, karakterbøger, frikvarterne, madpakken og straf

Her til sidst lidt om lektierne, frikvartererne, karakterbøgerne, madpakken og straf. Oplevelsen med de ting bød i hele skoletiden ikke på de store forskelle - på de to skoler jeg gik på.

Lektierne og frikvartererne

Jeg var længe om at værdsætte værdien af at lave lektier. En oplevelse ændrede mit syn på at arbejde med stoffet – at lave lektier: En klassekammerat var ikke lige så god til matematik, som jeg var (syntes jeg). Han lavede sine opgaver. Det gjorde jeg ikke, og hvis jeg gjorde, blev det i frikvarteret lige inden timen. Pludselig en dag i 2. real var han blevet dygtig til matematik og også bedre end mig. Jeg tænkte, jeg må hellere lure ham kunsten efter og tog skeen over i den anden hånd.

Karakterbøgerne

Tror ikke vi fik karakterbøger i 1. og 2. klasse. Jeg har kun karakterbøger fra 3. klasse. Har i dag alle mine karakterbøger. Læsning af dem viser, at der har været ups and downs. Jeg mindes – nu hvor jeg kigger i dem - min bekymring grænsende til frygt, når jeg skulle have dem underskrevet af det faderlige ophav. Man må give ham, at det ikke altid var opmuntrende læsning. Der var karakterer om det faglige standpunkt og desværre også karakterer for opførsel og af til malende beskrivelser i tekst om adfærden. Mange karakterer kredsede på begge sider af mg/tilfredsstillende/7-8 og opførslen blev enkelte gange takseret til mindre tilfredsstillende.

Ved afslutning af grundskolen fik jeg til min egen og store overraskelse alligevel en udtalelse, som jeg var glad for: ”Mikael Kielberg er en velbegavet elev, der måske ser lidt stort på de strenge-

ste krav til flid. Mikael har en positiv indstilling til skolen; hans indsats i timerne er tilfredsstillende, og hans fremtræden bærer vidne om kløgt og lune. Med større hjemmeflid gennem hele året ville hans resultater utvivlsomt have været noget større. I øvrigt god modenhed. God opførelse”.

Man må nok sige, at skolen fik - om end ikke andet - så delvist socialiseret den glade og vilde dreng fra Knuthenborg Park.

Madpakken

Madpakken, som blev trukket op fra bunden af en skoletaske - sådan lidt trykket - måske mast - eller måske i en metalkasse - synet og nogle gange lugten - bringer en tilbage til spisefrikvarteret. Håbet - hvad mon der er på i dag. Lidt skuffet. Der var leverpostej, æg, stykker med æbler som var skåret i skiver som pålæg, af og til pålægschokolade og bedst af det hele pause fra den dårlige samvittighed. De andre havde lækre madpakker som man kiggede langt efter. Dem der havde lige så kedelige stykker som en selv - så man ikke. Det skete man kunne bytte sig til lækkerier. Der var dage hvor man lige kunne nå hen til bageren og få franskbrød, wienerbrød og lidt kakaomælk til sin frokost - for penge man måske ikke var kommet helt ærligt til.

Straf

I gamle dage måtte en lærer slå på eleverne. Børnene havde ligefrem godt af det. Først i 1967 blev det forbudt lærere at slå sine elever. Arvesynden skulle bankes ud af kroppen. Hvis man ikke opførte sig ordentligt, ikke læste lektier - ja så var det arvesynden der var på spil og måtte have sit - altså tæsk. Gud ske lov ændredes synet på arvesynden om end først efter jeg gik ud af skolen.

Jeg fik vist kun en lussing (huskekage, kindhest, en på hatten) i min skoletid. Den pågældende lærer havde læderhandske på. Husker det tydeligt endnu, også hvem læreren var. Min forseelse var, at jeg i skoletiden var kørt udenfor skolen og ned til bageren.

Anden form for straf var ”eftersidninger” også kaldet ”svedere”. Det betød at man efter skoletid skulle sidde stille i en time i klas-selokalet og ens forældre skulle skrive under på, at de var orien-teret om denne straf. Sådan en slags dobbelt straf.

En tredje form var, at man skulle skrive måske 100 gange: ”Jeg skal sidde stille i timerne” eller ”jeg skal skrive mine staveord”. Det var sgu ærlig talt en blandet fornøjelse.

Noget jeg har været meget flov over er, at jeg ikke greb ind el-ler hvad værre var, lod være med at smile, når en klassekam-merat skulle stå på hovedet, hvor han skulle sige tyske remser (på hovedet fordi han åbenbart ikke havde blod i hovedet), at en klassekammerat skulle holde hovedet på skrå og fik en lussing hver gang han fejlede, når en klassekammerat blev sparket ud af klasseværelset fra latinundervisningen. Et særpræget pædago-gisk middel: Straf under indlæring! Erfaringerne har nok været dårlige – så man er gået lidt væk fra de metoder.

Afslutning

Mødet 50 år efter med klassekammerater fra Hunseby Centralskole. Mit opslag på facebook i 2014

50 år var der gået fra vi blev konfirmeret i Hunseby Kirke - måske den ældste kirke i DK og tidligere tilhørende grevskabet Knuthenborg - til Sonja og Susanna bragte os sammen i Sonjas hus. Den 5. april 1964 og den 5. april 2014. Mødet var en meget dejlig oplevelse. Vi huskede alle, at der var et fint miljø i klassen, altså ingen mobbere, ingen grupper kun 20 børn der bare klemte på med livet lige i hælene. Ambitionerne var til at overse, vi gjorde det der nu engang var plads til når livet havde fået sit. Det var også en periode hvor interessen for det andet køn viste sit jomfruelige ansigt. Ved vores møde i går (2014) den 5. april gentog det samme mønster sig. Ingen mobbere ingen grupper alle var sammen på kryds og tværs og der blev trukket på samme hammel. En runde om hvordan livet havde artet sig viste, at det var lykkedes alle uanset opvækstvilkår - som bestod af en del varianter - at have fået sig en uddannelse og et arbejde, ganske vist i enkelte tilfælde efter diverse forsøg. Igen syntes jeg det var kendetegnende, at ingen havde presset citronen udover hvad bukserne kunne holde til, og at livet hele tiden fik hvad det skulle have. Livsfilosofien var i sin enkelhed formuleret på følgende måde: ”Vi skal alle have det godt, men vi skal også tjene penge. Vi skal ikke tjene så mange penge, at vi ikke har det godt, men vi skal heller ikke have det så godt, at vi ikke tjener penge.” Tak til alle for en meget positiv oplevelse, hvor jeg fik bekræftet den glæde jeg altid har følt, når jeg tænkte hvordan vi havde det den gang way back i 1964, da Beatles-musikken kom til Hunseby og omegn.

Sus og Mik 1966 ved afslutning efter 9. klassetrin

Godsforvalterboligen